

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОГО ТА ПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНІВ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Анна Гакман¹ Анна Волосюк²

*¹Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича,*

*²Національний університет фізичного
виховання і спорту України*

Анотація. Представлено результати оцінювання особливостей фізичного та психологічного станів внутрішньо переміщених жінок першого періоду зрілого віку. Встановлено, що більшість жінок мають суттєво знижену якість життя, проблеми з фізичним здоров'ям та психологічним станом.

Ключові слова: якість життя, внутрішньо переміщені особи, жінки першого періоду зрілого віку, фізичний стан, психологічний стан.

Abstract. The results of the assessment of the characteristics of the physical and psychological conditions of internally displaced women in the first period of adulthood are presented. It was established that most women have significantly reduced quality of life, problems with physical health and psychological state.

Key words: quality of life, internally displaced persons, women in the first period of adulthood, physical condition, psychological condition.

Вступ. Розпочата Росією війна проти України спричинила одну з найшвидше зростальних надзвичайних ситуацій з біженцями за всю історію спостережень ООН: понад 11 млн. українців були змушені переселитися в безпечніші області країни чи за кордон, а хтось не зміг вибратися через окупацію або знищену дорожню інфраструктуру [1]. За прогнозами організації, кількість внутрішньо переміщених осіб (ВПО) в Україні досягла понад 6,5 млн. порівняно з 854 тис. до початку війни [1]. Насправді кількість переселенців більша, адже не всі офіційно реєструються в нових місцях проживання. Сьогодні вже понад 100 тисяч людей, з яких близько 30 тисяч діти, знайшли прихисток у Чернівецькій області. Серед внутрішньо переміщених осіб значну кількість становлять соціально уразливі категорії населення (люди з особливими потребами, похилого віку, самотні батьки з дітьми, малозабезпечені тощо), і обставини переселення посилюють чинники ризику для них [2]. Основний контингент пе-

реміщених осіб – це жінки з малолітніми дітьми. Враховуючи необхідність адаптації ВПО до умов проживання, актуальною є оцінка особливостей фізичного та психоемоційного станів переміщених жінок з дітьми.

Мета та організація дослідження – оцінити особливості фізичного та психологічного станів внутрішньо переміщених жінок з дітьми. Дослідження проводили у м. Чернівці серед переміщених осіб, які перебувають у так званих центрах спільного проживання (санаторії, табори, заклади соціального спрямування, гуртожитки). Всього до дослідження було залучено 20 жінок, які мають малолітніх дітей (середній вік $32,5 \pm 3,3$ роки), від яких було отримано добровільну та інформовану згоду.

Методи дослідження – аналіз фахової науково-методичної літератури та документальних матеріалів, оцінювання якості життя SF 36 [4], методи статистичного аналізу.

Результати дослідження. Наразі неможливо визначити, як довго триватиме війна в Україні, тому в переміщених людей виникає невизначеність щодо терміну перебування в евакуації та необхідність їх адаптації до нових умов проживання. Також необхідно враховувати, що після травматичних подій, які відбулися у зв'язку з війною, багато хто з них перебуває в постійному стресовому стані та може пережити нові психологічні травми, пов'язані з переїздом і влаштуванням на новому місці.

Щоб оцінити якість життя, було проведено дослідження, яке містило оцінювання стану фізичного здоров'я та психологічного стану за методикою SF 36 (коротка форма). Вибір цього опитувальника пов'язаний з тим, що він дає змогу оцінити всі компоненти якості життя, зокрема пов'язані зі здоров'ям, і не є специфічними для вікових груп, окремих захворювань або програм лікування. На думку науковців [3], він залишається актуальним, простим, доступним і валідним інструментом для оцінювання основних складників фізичного і психічного здоров'я.

Опитані жінки помічали серйозний дискомфорт у повсякденній діяльності: пережиті події мали негативний вплив на якість життя, як фізичного, так і психологічного. Водночас порушення стосувалися майже всіх аспектів соціального, емоційного і побутового характеру. За всіма шкалами опитувальника сумарні показники були у 1,5–2 рази менше від оптимальних, що свідчить про знижену якість життя жінок. Фізичний компонент здоров'я у досліджуваних жінок відповідав 65,05 бала (див. табл. 1).

Таблиця 1

Показники якості життя внутрішньопереміщених жінок з дітьми (n = 20), ум.од.

Показники якості життя				
Ф	ФФ	РФФ	Б	ЗЗ
65,05±2,25	75,22±3,65	55,00±4,36	55,00±3,12	75,00±2,00
П	Ж	СФ	ЕС	ПЗ
49,52±1,99	57,2±1,34	47,30±1,21	33,6±4,68	60,00±0,66

Примітки: Ф – фізичний компонент здоров'я, ФФ – фізичне функціонування, РФФ – рольове функціонування, Б – інтенсивність болю, ЗЗ – загальний стан здоров'я, П – психічний компонент здоров'я, Ж – життєва активність, СФ – соціальне функціонування, ЕС – емоційний стан, ПЗ – психічне здоров'я.

Важливим компонентом якості життя є психологічне здоров'я, водночас зауважено, що у досліджуваних жінок його показники нижчі порівняно з фізичним здоров'ям. До показників, які формують психологічне здоров'я, належать життєва активність, соціальна діяльність, рольова діяльність, зумовлена емоційним станом, психічне здоров'я. Встановлено, що у респондентів наявні проблеми через емоційний стан, соціальне функціонування. Низькі бали свідчать про значне обмеження соціальних контактів, зниження рівня спілкування у зв'язку з погіршенням фізичного та емоційного станів, а також про наявність депресивних, тривожних переживань, психічне неблагополуччя.

Висновок. За результатами опитування встановлено, що більшість жінок мають суттєво знижену якість життя, проблеми з фізичним здоров'ям та психологічним станом. Під час допомоги внутрішньопереміщеним особам слід враховувати особливості їхнього фізичного та психологічного станів.

Список використаних джерел

1. ООН прогнозує зростання кількості внутрішньопереміщених осіб в Україні через війну до 6,7 млн. [Електронний ресурс]. – URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/810270.html>

2. Психосоціальна допомога внутрішньо переміщеним дітям, їхнім батькам та сім'ям з дітьми зі Сходу України : посіб. для практиків соціальної сфери / Мельник Л. А. [та ін.]; за ред. Волинець Л. С. – Київ : Калита, 2015. – 72 с.
3. SF-36 Health survey. Health assessments lab, medical outcomes trust and quality metric incorporated, 2006.
4. Ware J. The MOS36-item short-form healthy survey (SF-36) / Ware J. // Medical Care. – 1992. – Vol. 30(6). – P. 473–483.